

Beszámoló

Gyergyó kulturális értékei

című pályázat munkálatairól

Az elmúlt évtizedben számos szaktanulmány könyv jelent meg a Gyergyói-medence különböző településeinek katonai-, politikai és kultúrtörténetéről. Gyergyó történetére vonatkozó adathalmaz sokasága a szó szoros értelmében betemette a kultúrtörténeti és a kulturális értékeket. Mi a történeti időben és településenként próbáltuk a kulturális értékeket elhelyezni és rendszerbe foglalni. Gyergyóban ugyanis három civilizáció találkozott: a székely-magyar, az örmény és a zsidó. Az alapot és a többséget a székely-magyar civilizáció alkotta. Gyergyószentmiklós lakosságának a 90 százalékát, a Gyergyói-medence népességének 97 százalékát az a székelység alkotta, mely katonai-rendi társadalmával, a gyergyóújfalvi és a gyergyószentmiklósi 1581-es évi falutörvényekkel olyan önszerveződési keretet hozott létre, mely egyedülálló Európában. A székely szabadság megtartásához kötődő emlékhelyek, szobrok, emlékházak lehetővé teszik egy közösség kulturális értékeinek a jobb megismerését. Ezek a kulturális értékek időszakonként más-más jelentéstartalommal töltődtek fel és kapcsolódnak a székelység általános kultúrtörténetéhez.

1637-től kezdődően az örmény civilizáció hatása egyre erőteljesebbé vált Gyergyószentmiklóson, a 18. századtól pedig a Gyergyói-medencében. Az örmény kompánia, majd a Mercantile fórum intézménye sajátos autonómiát biztosított az örménység számára. Építészeti szempontból a mai Márton Áron utca épületei az örmény céhmesterek, boltos kereskedők gazdagságát bizonyítják a 18. század végétől a 20. század közepéig. A legsokatmondóbb a város főterének az épületsora, melyek a szecessziós építészeti stílus remekművei. Szakmai értékelésükre a város kiváló műépítészt, Köllő Miklóst kértük fel. Az örmény

templom a 18. századi barokk építészet remekművének tekinthető.

A zsidó közösség tagjai a 19. század végén, és a 20. század első felében rohamosan növekedtek Gyergyószentmiklóson. Napjainkban csak egy izraelita család található a közösségben. Műemlékértékű zsinagógájuk azonban egyedi építészeti érték Hargita megyében.

A pályázat megvalósítói összegyűjtötték és rendszerezték Gyergyó műemlékeit és más kulturális értékeit. A projekt vezetője Dr. Garda Dezső egyetemi docens, történész volt. Az egyetemisták közül kiváló munkát végzett Fodor Csanád számítógépes szerkesztésével és Daradics Áron fényképeivel.

A Bethlen Gábor Alap által meghirdetett projekt gyergyószentmiklósi készítői megvalósították az általuk felvállalt, kitűzött célt, Gyergyó kulturális értékeinek összegyűjtésével. A kurzus megszerkesztéséhez szükséges anyag összegyűlt, ami a pályázók munkájának a hatékonyságát bizonyítja

Gyergyószentmiklós, 2014. december 19.

Dr. Garda Dezső